

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA KAPSAYICI EĞİTİM ÖGELERİNİN İNCELENMESİ

REVIEW OF INCLUSIVE EDUCATION ELEMENTS IN PICTURE CHILDREN'S BOOKS

Nihan Feyman Gök¹, Betül Mülayim²

Makalenin Alanı: Eğitim Bilimleri

Makale Bilgileri

Özet

Geliş Tarihi

21.12.2020

Kabul Tarihi

24.02.2021

Anahtar Kelimeler

Resimli çocuk kitapları
Kapsayıcılık
Kapsayıcı eğitim
Erken çocukluk eğitimi

Erken yaşlarda çeşitliliği, katılımı ve kabulü benimsemek başta okul öncesi yaştaki çocuklar olmak üzere tüm çocuklar için önemlidir. Resimli çocuk kitapları onlara bu konuda yardımcı olabilecek vazgeçilmez bir araçtır. Kapsayıcı öğeler içeren resimli çocuk kitapları çocuklar arasındaki anlayışı artırma ve sosyal ilişkileri geliştirme potansiyeline sahiptir. Bu çalışmada tarama-betitleyici yöntem kullanılmıştır. 2014-2020 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan 39 adet resimli çeviri çocuk kitabına araştırmacılar tarafından geliştirilen kitap inceleme formu uygulanmıştır. Kitap inceleme formu ile kitapların künyesi, kapsayıcı eğitim öğeleri ve karakter özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. İncelenen 39 kitabın 23'ünde kapsayıcı eğitim öğesi olduğu belirlenmiştir. En çok kullanılan kapsayıcı eğitim öğesinin dış görünüş farklılığı olduğu görülmüştür. Kitaplarda belirlenen diğer öğeler özel gereksinim, yaş ve akran zorbalığıdır. En az cinsiyet ve ırk öğesine yer verildiği bulunmuştur. Ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, evlat edinme, taşınma, göçmenlik, yeniden evlenme), renk, dil, din, cinsel yönelim, ekonomik düzey ve yerleşim yeri öğelerine rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

Article Info

Abstract

Received

21.12.2020

Accepted

24.02.2021

Keywords

Picture children's books
Inclusiveness
Inclusive education
Early childhood education.

Adopting diversity, inclusion and acceptance at an early age is important for all children, especially pre-school children. Picture children's books are an indispensable tool that can help them on this subject. Picture children's books with inclusive elements have the potential to increase understanding among children and improve social relations. The scanning-descriptive method was used in this study. A book review form developed by researchers was implemented on the 39 translated children's picture books which were published between 2014-2020 years in Turkey. With the book review form, the tags, inclusive education elements and character features of the books were examined. The study group of the research was determined using the appropriate sampling method. It was determined that 23 out of 39 books examined have an element of inclusive education. It was seen that the most used inclusive education item is the difference in appearance. Other elements identified in the books are disability, age and peer bullying. It was found that the gender and race items are included the least. Changes in the family (death, divorce, adoption, moving, immigration, remarriage), color, language, religion, sexual orientation, economic level and place of residence were not encountered. Suggestions were made in line with the findings.

1. GİRİŞ

20. yüzyılın ikinci yarısında çok uluslu ülkelerde çok kültürlü eğitim programları uygulanmaya başlamıştır. Çok kültürlü eğitim, insan haklarına, kültürel çeşitliliğe saygı, hoşgörü ve kabul içeren bir eğitim ortamıdır. Çok kültürlü eğitimin ileri aşaması, temelleri

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, e-mail: nfeymangok@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0838-6791 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, e-mail: betulmlym18@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3033-352X

1950'lerde atılan kapsayıcı eğitimidir (Şimşek, Dağıstan, Şahin, Koçyiğit, Dağıstan Yalçinkaya, Kart, ve Dağdelen, 2019). Kapsayıcılık kelimesi sözlükte, “bütün özellikleri ve incelikleri içine alan” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). Bu kavram, topluma farklı gelen birey ya da grupların kapsanması amacıyla yapılacak çalışmalara ilişkin tartışmalar sonucunda şekillenmiştir (Çelik, 2017). “Kapsayıcı eğitim” kavramı ise Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından yapılan tanıma göre biçimlenmiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2009, s. 13):

“Kapsayıcı eğitim, tüm öğrenenlerin, kültürlerin ve toplulukların farklı gereksinimlerine, öğrenmeye katılımı artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak yanıt verme sürecidir. Bu süreç, öğrenme çağındaki tüm çocukları içeren ortak vizyonu ve tüm çocukları eğitmenin devletlerin sorumluluğu olduğu inancıyla içerik, yaklaşım, yapı ve stratejiler konusunda yapılması önemli olan değişiklikleri kapsar”.

Kapsayıcı eğitim kavramı toplumsal alanda son yıllarda önem kazanan konulardan biri haline gelmiştir. Eğitimde demokrasi kavramının gelişmesi, adillik ve fırsat eşitliğinin ön plana çıkması, insancıl nitelikte bir eğitim vizyonu üstlenen UNESCO gibi uluslararası kuruluşların dünya çapında eğitimi geliştirmek için yaptığı çalışmalar bunda önemli birer etkidir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) erken çocukluk döneminden yetişkinlik çağlarına kadar herkes için kapsayıcı ve hakkaniyetli eğitime 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasında dördüncü amaç olarak yer vermiştir (United Nations Development Programme, 2016).

Kapsayıcı eğitimin odaklandığı temel alanlar eğitime erişimin kapsayıcılığı, sosyal kapsayıcılık ve sistemin kapsayıcılığı olarak belirtilmiştir (UNESCO, 2009). Eğitime erişimin kapsayıcılığı, her çocuğa eşit kalitede eğitim fırsatı sunan bir anlayıştır. Bu anlayış, nitelikli ve amacına uygun olmak kaydıyla, evrensel bir hak olan eğitim hakkını herkes için gerçekleştirmeye yönelik geniş ölçekli stratejiler, aktiviteler ve süreçler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Stubbs, 2008). Tüm çocukların kendi akranlarıyla okula gitme haklarını temsil eder. Uygun yaş aralığındaki tüm çocukları kapsayan ortak bir amacı, onları eğitmek için düzenli içerikleri, yaklaşımları, yapıları ve stratejilerdeki dönüşümleri içerir. Kapsayıcı eğitim, eğitim sisteminin süreç içinde tüm öğrencilere ulaşma kapasitesinin güçlendirilmesidir (Taneri, 2019). Sosyal kapsayıcılık sosyal politikalar ile paydaşların beklentilerini içeren yakın işbirliği içinde olunmasıdır. Sistemin kapsayıcılığı ise eğitim sistemi yoluyla okulların ve öğretmenlerin çocukların tüm gereksinimlerine yanıt verecek bir anlayışı inşa etmesidir. Kapsayıcı eğitim

öğeleri dış görünüş farklılığı, özel gereksinim, ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, evlat edinme, göç-taşınma, yeniden evlenme-evlat edinme), akran zorbalığı, yaş, ırk, renk, dil, din, cinsiyet, cinsel yönelim gibi başlıklarla ele alınabilir.

Kapsayıcı eğitim, öteki olarak nitelendirilen ve şartları elverişsiz çevrelerde büyüyen tüm bireyleri tanıma, anlama ve dahil etme anlayışıdır. Kapsayıcı eğitim uygulamalarıyla eğitim ortamlarında farklı bireylerin özelliklerine ve koşullarına yönelik oluşan dışlama ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak amaçlanır. Bu olumsuz tutumlar kuşkusuz önyargılardan kaynaklanmaktadır. Ayrımcılığın olmadığı, kabul edici ve kucaklayıcı bir toplum inşa etmenin merkezinde kapsayıcı bir eğitim sistemi bulunmaktadır.

Eğitimin, kapsayıcılığın temeli ve itici gücü olduğu konusunda geniş bir uzlaşma mevcuttur. Eğitim, sağlık ve kalkınma gibi diğer alanların harekete geçirilmesi ve bütüncül politikalar üretilmesi için kilit önem taşımaktadır. Günümüzün eğitim sisteminde kullanılan stratejiler, uygulamalar ve müfredat, eşitsizliklerin ve dışlanmanın önlenmesinde yetersiz kalmaktadır (Taneri, 2019). Türkiye farklı kültür ve etnik grupları barındıran çok kültürlü yapıya sahip bir ülkedir (Konda, 2006; akt. Şimşek vd, 2019). 2011 yılı itibari ile iç savaş nedeniyle Suriyeliler büyük bir dalga ile Türkiye'ye göç etmiş, bunun sonucunda göçmenlere yönelik eğitsel düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin komite raporlarında, uygulamada aşılması gereken engeller olduğu bildirilmiştir (Eğitimde Reform Girişimi, 2016). Bu yetersizliklerin giderilmesi için bazı iyileştirmelere, bütüncül bir bakışa ve içerme anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde kapsayıcılık ile ilgili farkındalık geliştirmek, öğretmenleri eğitmek ve kapsayıcılık temalı içerikler oluşturmak amacıyla çeşitli projeler yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen "Kapsayıcı Eğitim Projesi" bunlardan biridir. Bu proje, üç safha halinde yürütülmüştür. Öncelikle Suriyeli öğretmenlere, daha sonra sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenlere eğitimler verilmiştir. Son aşamada ise proje, Erciyes Üniversitesi ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) desteği ile 10 modül halinde detaylandırılarak 'Kapsayıcı Eğitim' başlığı altında yeniden geliştirilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). Millî Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü bir diğer proje ise özel gereksinimli bireyler için "Eğitimde Birlikteyiz: Engelli Çocuklar için Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi"dir. Bu proje kapsamında engeli olan 3-7 yaş arası çocukların kaliteli erken çocukluk eğitimine ve ilkökul birinci sınıfa erişimlerini artırmak amaçlanmıştır. Projenin çıktılarında biri olarak 38 adet kapsayıcı nitelikte resimli öykü kitabı hazırlanmış, kitaplara karekod eklenmiş

ve sesli kitap seçeneği sunulmuştur. 2020 Mart ayında “Uluslararası Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Konferansı” düzenlenmiş, çocuklara etkinlik kitapları hazırlanmış, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik kaynaklar üretilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2020). Kapsayıcı eğitim bağlamında Millî Eğitim Bakanlığı ile Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GİZ) arasında hâlihazırda yürütülen Erken Çocukluk Eğitimi Projesi’nde ise 28-30 Eylül 2020 tarihlerinde okul öncesi öğretmenlerine "Okul Öncesi Eğitimde Yabancı Uyruklu Çocuklarla Çalışma Becerilerini Geliştirme Kursu" verilmiştir (MEB, 2021).

Kapsayıcı eğitimin gerçekleştirilmesi, etkili uygulamalar üretilmesine bağlıdır. Amerika Birleşik Devletleri’nde 2004 yılında kabul edilen “No Child Left Behind” (Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın) yasası buna en iyi örneklerden biridir. Bu yasa ile özel gereksinimi olan tüm bireylerin (çok kültürlülük ve dil gereksinimi dahil) hak ettikleri eğitimi alma hakları güvence altına alınmıştır (US Department of Education, 2021). Bir başka örnek Avrupa Ajansı’nın 2003 yılında Meijer’in (2003) editörlüğünde yaptığı bir saha araştırmasıdır. Bu kapsamda on beş Avrupa ülkesinde sınıflar, kapsayıcı uygulamaları yerinde gözlemlemek amacıyla uzmanlar tarafından ziyaret edilmiş ve ziyaretler eşliğinde tartışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal, duygusal ve davranışsal sorunlarının, sınıf ortamında çeşitliliğin üstesinden gelmenin kapsayıcılık yönünden en zorlayıcı konular olduğu ve sınıflarda heterojen gruplama, iş birliğine dayalı öğrenme gibi stratejilerin işe yaradığı belirlenmiştir (Meijer, 2003).

Eğitimin temel basamağı olan erken çocukluk eğitiminde, kapsayıcı eğitim oldukça önemlidir. Bu dönemde çocukların tutum, davranış ve yargılarının temelleri atılır. Kapsayıcı anlayış edinmek, çocukların ayrımcılıktan uzak bir kişiliğe sahip olmasında önemli bir rol oynar. Bunun için tüm çocukların kendini geliştirebileceği ve potansiyelini gerçekleştirebileceği bir ortam yaratılması gerekir. Kapsayıcı bir eğitim ortamı yaratılmasında öğretmen çok önemli bir etkidir. Bu nitelikte bir sınıf ortamı yaratmak, önyargısız çocuklar yetiştirmek için stratejiler geliştirmek, uygun nitelikte materyaller kullanmak öğretmenlerin yerine getirmesi gereken zor ve önemli bir sorumluluktur. Öğretmen çocuklara hem rol model olmalı hem de seçtiği yöntem, teknik ve materyaller ile kapsayıcı eğitimi desteklemelidir (İra ve Gör, 2018).

Tüm çocukların kabul edildiği bir sınıf iklimi oluşturmak zor olsa da çocuk edebiyatı bu çabada önemli bir rol oynayabilir (Hollander, 2004). Resimli çocuk kitapları çocukların yaşı, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış önemli eğitsel materyallerdir. Resimli çocuk kitaplarının en önemli gücü resim ve metin aracılığıyla duygu ve düşünceleri

harekete geçirerek çocukların kendilerini ve başkalarını anlamalarına yardımcı olmasıdır. Resimlemeler ilgi çekici olmalı, metin ise açık uçlu sorular sormak, düşünmek ve tartışmak için fırsatlar yaratmalıdır. Bireylere farklı bakış açısı kazandırma ve doğru bilgiler içermeye yönüyle çocuk edebiyatı, çocukların bireysel farklılıklara karşı daha kabullenici bir bakış açısı geliştirmelerine yardım edebilir (Andrews, 1998). Kitaplarda kullanılan karakterler çocukların özdeşim kurmaları nedeniyle dikkatli seçilmeli, kahramanlar kurban olarak sunulmamalı, gerçekçi ve olumlu gösterilmelidir. Çeşitlilik doğal bir şekilde sunulmalıdır. Sorunlar okuyucuya hassas biçimde keşfettirilmelidir. Güncel olmayan bilgiler vermekten ve didaktik metinlerden kaçınılmalıdır. Özel gereksinimli çocuklar, özel gereksinimli kitap kahramanlarıyla çocuk kitaplarında karşılaşarak ilk kez özdeşim kurabilecekleri karakterlerle karşılaşabilirler (Rohner ve Rosberg, 2003). Windsor (1998), ise çocuk kitaplarının, karmaşık olmayan bir yolla, bozuk ve argo içermeyen bir dille okuyuculara özel gereksinimleri açıklamaya yardımcı olduğunu belirtmiştir. Kapsayıcı öğeler içeren çocuk kitapları, özel gereksinimli bireylerin yaşamıyla gerçek bağlantılar kurarak tüm çocuklarda farkındalık ve empati duygusunun gelişmesine yardımcı olurken, özel gereksinimli çocukların da yalnızlık ve izolasyon duygularını azaltma potansiyeli taşımaktadır (Hollander, 2004). Meijer (2003) raporunda “özel gereksinimi olan çocuk için iyi olan şey, her çocuk için iyidir” diyerek iyileştirilen süreçten tüm çocukların sayısız fayda sağlayacağını belirtmiştir.

Erken çocukluk eğitimcileri çocukların özel gereksinimlere yönelik farkındalıklarını artırmak ve önyargılarını kırmak amacıyla dikkatli, planlı ve özenli hazırlanmış resimli çocuk kitaplarından yararlanabilir. Çocuk edebiyatı önyargıları kırmak, sözlerin, davranışların yetersiz kaldığı yerlerde önemli ve gerekli bir kaynaktır. Eğitimde Reform Girişimi ve UNICEF, 2014-2015 yıllarında Türkiye’de kapsayıcı eğitimin durumuna ilişkin yürüttüğü çalışmada, eğitim materyallerini kapsayıcı pratikleri destekleyecek biçimde güncellemek gerektiğini raporlamıştır (Eğitimde Reform Girişimi, 2016). Millî Eğitim Bakanlığı ile Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GİZ) arasında yürütülen Erken Çocukluk Eğitimi Projesi kapsamında verilen "Okul Öncesi Eğitimde Yabancı Uyruklu Çocuklarla Çalışma Becerilerini Geliştirme Kursu"nda kapsayıcı öğeler içeren resimli çocuk kitaplarının kapsayıcı anlayışı geliştirmedeki rolü vurgulanmıştır (MEB, 2021). Bu bağlamda, kapsayıcı öğelere sahip kitapların seçimi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler ve sesli okuma uygulaması yapacak olan tüm yetişkinler, okuyacakları kitabın uygunluğunu, doğruluğunu ve edebi kalitesini belirlemek için dikkatli bir inceleme yapmalıdırlar. Çocukların okuma düzeyleri, kitapların seçim ve değerlendirme

sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır (Kitterman, 2002). Kapsayıcı öğeler içeren resimli çocuk kitapları her şeyden önce cazip, heyecan verici, inandırıcı ve ilgi çekici olmalıdır (Rohner ve Rosberg, 2003). Kapsayıcı çocuk kitaplarında etiketleme, arkadaşlık, ebeveynler, engeller, okul gibi konular seçilebilir (Andrews, 1998). Eşitlik, koşulsuz kabul, sevgi, anlayış ve saygı değerlerine yer verilebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Dış görünüş farklılığı, özel gereksinim, ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, evlat edinme, göç-taşınma, yeniden evlenme-evlat edinme), akran zorbalığı, yaş, ırk, renk, dil, din, cinsiyet, cinsel yönelim gibi özellikler kapsayıcı eğitim bağlamında incelenebilir. Bu öğelerin kitaplarda yer alması çeşitli özellikler sebebiyle dışlanma riski olan bireylerin toplum tarafından kabul görmesi için çok önemlidir. Çocuk edebiyatı sözlerin ve davranışların yetersiz kaldığı durumlarda başvurulacak önemli bir kaynaktır. Bu bağlamda araştırmanın amacı erken çocukluk döneminin ve çocuk edebiyatının bireyi geliştirici, dönüştürücü etkisi göz önünde bulundurularak Türkiye’de 2014-2020 yılları arasında üç farklı yayınevi tarafından basılmış, 39 adet resimli çeviri çocuk kitabını kapsayıcı eğitim öğelerini içerme açısından incelemektir. Çeviri çocuk kitaplarının incelenmesindeki gerekçe ülkemizde çeviri çocuk kitapları sayısının hızla artmasıdır (Özyer, 2015). Bu artışa bağlı olarak çeviri kitapların çocuklara ulaşma olasılığının da yüksek olacağı değerlendirilmektedir. Bir diğer sebep ise çok kültürlü ve kapsayıcı anlayışın daha çok geliştiği ülkelerde yayınlanan kitaplarda kapsayıcı öğelere rastlama olasılığının yüksek olmasıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama-betitleyici yöntem kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betitlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karataş, 2015). 39 kitaba 7 sorudan oluşan bir “kitap inceleme formu” uygulanmıştır. Kitap inceleme formunda yazar, çizer, kitabın yayın yeri, yayınevi, yayın yılı, kapsayıcı eğitim öğeleri ve karakterler incelenmiştir. Kitap inceleme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve forma dört alan uzmanından görüş alınarak nihai hali verilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen resimli çocuk kitapları iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Miles ve Huberman’ın (2015) önerdiği formül kullanılarak araştırmacılar arası

görüş birliği ve görüş ayrılığı tespit edilmiştir. Görüşler arası uyum yüzdesinin %90 olduğu görülmüştür. Uyum yüzdesinin %70'in üzerinde olması güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 2015). Böylece görüşler arası uyumun iyi düzeyde olduğu belirlenmiş, veri analizinin güvenilirliği sağlanmıştır. Çalışmanın verileri yüzde ve frekans bilgileri kullanılarak analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur.

2.2. Evren- Örneklem

2014-2020 yılları arasında çıkan resimli çocuk kitapları uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'de Yapı Kredi Yayınları, İş Bankası Yayınları ve Binbir Çiçek Kitaplar yayinevleri tarafından yayınlanan çocuk kitapları oluşturmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Kapsayıcı Eğitim Ögesi İçermesine İlişkin Bulgular

İncelenen resimli çocuk kitaplarının kapsayıcı eğitim ögesi içerme durumuna ilişkin dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Resimli Çocuk Kitaplarının Kapsayıcı Eğitim Ögesi İçerme Yönünden Dağılımı

	N	%
Kapsayıcı Eğitim Ögesi İçeren Kitaplar	23	59
Kapsayıcı Eğitim Ögesi İçermeyen Kitaplar	16	41
Toplam	39	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi incelenen resimli çocuk kitaplarının yüzde 59'unun kapsayıcı eğitim ögesi içerdiği ve yüzde 41'inin ise kapsayıcı eğitim ögesi içermediği tespit edilmiştir.

3.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Kapsayıcı Eğitim Ögelerine İlişkin Bulgular

İncelenen resimli çocuk kitaplarında kullanılan kapsayıcı eğitim ögeleri analiz edilmiş ve bulunan sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Resimli Çocuk Kitaplarının Kapsayıcı Eğitim Ögeleri Yönünden Dağılımı

Temalar	N	%
Dış görünüş farklılığı	13	56,5
Özel gereksinim	4	17,4
Yaş	4	8,7
Akran zorbalığı	2	8,7
Cinsiyet	1	4,3
İrk	1	4,3
Toplam	23	100

Tablo 2’de resimli kitapların kapsayıcı eğitim öğeleri bakımından incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında kitapların % 56,5’i dış görünüş ögesine, yüzde 17,4’ü özel gereksinim ögesine, yüzde 8,7’si yaş ögesine, yüzde 8,7’si akran zorbalığına, yüzde 4,3’ü cinsiyet ögesine ve yüzde 1,1’i ise ırk ögesine yer vermiştir.

Kısa boylu olmak, zayıf olmak, şişman olmak, gözlük kullanmak dış görünüş ögesine örnek verilebilir. İncelenen kitaplardan “Kısa Kulaklı Tavşancık” adlı kitapta “Bonbon küçükken bile öteki tavşanlardan farklı olduğunu biliyordu. Onları gibi uzun, beyaz kulakları yoktu. Bonbon’un kulakları yuvarlak ve kısacıktı” (s. 1) gibi ifadeler tavşan Bonbon’un dış görünüşünden diğer tavşanlardan farklı olduğunu anlatmaktadır. “Pembe Karga” adlı kitapta ise ana kahramanın bir karga ailesiyle yaşadığını görmekteyiz. Kitaptaki “Bir kendime baktım, bir de kardeşlerime. İşte ancak o zaman fark ettim onlar gibi olmadığımı” (s. 10) ifadesi, kahramanın ait olduğu karga ailesinden dış görünüşü itibariyle farklı olduğunu belirtmektedir. İncelenen kitaplardan “Şaşı Bakan Gergedan” adlı kitapta “Neyse ki gergedan doğru düzgün göremiyormuş, yoksa flamingoların hali perişan olurmuş” (s. 8) ifadesiyle gergedanın görme duyusunun sınırlı olduğunu belirtmektedir. Bu ifade özel gereksinime örnek verilebilir. “Tuhaf Bir Gün” adlı kitapta “O sabah moralimiz biraz bozdu. Annemle babam dışarıdayken bize Zarafet Teyze bakacaktı. Zarafet Teyze’yi tanı mıyorduk ve bize bakmasını istemiyorduk” (s. 2) ifadesiyle Zarafet Teyze’nin çocuklarla keyifli ve eğlenceli vakit geçiremeyeceğine dair yaş ögesinden yani yetişkin olmaktan kaynaklanan önyargılar örtük bir biçimde vurgulanmıştır. “Büyüdüğüm Zaman” adlı kitapta “Büyüyünce mucit olacağım” (s. 6) ifadesiyle hem kız hem de erkek çocuk karakterler mucit olarak resmedilmiş ve cinsiyet ögesi vurgulanmıştır. “Beni Rahat Bırak” adlı kitapta “Öğle yemeği arasında Else bir plan yaptı. Kendine göre çok zekice bir plan. Mayke’ye çok kötü davranacaktı” (s. 12) ifadesi akran zorbalığına dikkat çekmiştir. “Küçük Kaçak Yolcu” adlı kitapta “Gür Bıyıkları olan, uzun boylu bir pilot beni içeri davet edip; bana ekmek, et ve şekerlemeler verdi. Adı da Tim’di. Ona Fransız bir yetim olduğumu söyledim” (s. 5) ifadesiyle ırk ögesi vurgulanmıştır.

3.2. Resimli Çocuk Kitaplarının İçerdiği Karakterlere İlişkin Bulgular

İncelenen resimli çocuk kitaplarında kullanılan karakterler analiz edilmiş ve bulunan sonuçlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Resimli Çocuk Kitaplarının İçerdiği Karakterler Yönünden Dağılımı

Karakterler	N	%
İnsan	10	43,48
Hayvan	10	43,48
Cansız varlıklar	2	8,69
Hayali Karakterler	1	4,35
Bitki	0	0
Toplam	23	100

Tablo 3’te incelenen 23 resimli çocuk kitabında kullanılan karakterleri belirlemek için yapılan analize yer verilmiştir. Kullanılan karakterlerden yüzde 43,48’inin insan, yüzde 43,48’inin hayvan, yüzde 8,69’unun cansız varlıklar, olduğu; yüzde 4,35’inin ise hayali karakterlerden oluştuğu belirlenmiştir. Bitkilerin karakter olarak kullanılmadığı görülmektedir. Örneğin “ İyi Yürekli Dev Memo” adlı kitapta Memo adında dev bir karakter kullanılmıştır. Memo bir insan karakterdir ve devin dış görünüş farklılığı verilmiştir. Memo kitapta şöyle tanıtılmıştır: “Memo bir devdi, kentin en pasaklı devi idi. Hep aynı kahverengi sandalları ve hep aynı yamalı elbiseyi giyerdi.” (s. 3). “Utangaç Momo” adlı kitapta Momo adında bir zürafa karakter olarak kullanılmıştır. Momo bir hayvan karakterdir ve insana ait duygular taşımaktadır. Momo kitapta şöyle tanıtılmıştır: “Momo bir zürafadır. Çok sessiz ve utangaçtır. Bu sebeple kimse onun hakkında bir şey bilmez.” (s. 2). “Sevgi Canavarı” adlı kitapta canavar hayali karakter olarak kullanılmıştır. Canavar kitapta şöyle tanıtılmıştır: “Bu bir canavar...(Merhaba Sevgili Canavarı.) (s. 2). Sizce de biraz tuhaf değil mi? En azından komik görünümlü...”(s.3) Siz de bilirsiniz ki, herkes en çok kedi yavrularını, köpek yavrularını ve tüylü tavşanları sever, Yani kabarık, tüylü ve sevimli yaratıkları...(s. 6,7). Ama kimse, seyrek tüylü ve patlak gözlü canavarları sevmez. (s. 8). Zavallı canavarcık. (s. 9). “Değnek Adam” adlı kitapta Değnek Adam karakteri cansız varlıklardan seçilmiştir. Değnek Adam kitapta şöyle der: “Görmüyor musun? Ben bir çubuk değilim! Ben Değnek Adamım, ben Değnek Adamım. BEN DEĞNEK ADAMIM, oyuncak değilim. Artık ağaçtaki evime gitmeliyim.” (s. 8).

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Yapılan çalışma sonucunda 2014-2020 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan 39 adet resimli çocuk kitabında kapsayıcı eğitim öğeleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 39

kitabın 23'ünde kapsayıcı eğitim ögesi olduğu belirlenmiştir. En çok kullanılan kapsayıcı eğitim ögesinin dış görünüş farklılığı olduğu görülmüştür. Bu ögenin ardından yer verilen diğer kapsayıcı eğitim öğeleri özel gereksinim, yaş ve akran zorbalığı ögesidir. En az kullanılan öğeler ise cinsiyet ve ırk ögesi olmuştur. İncelenen kitaplarda hiç rastlanmayan öğeler ise ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, evlat edinme, taşınma, yeniden evlenme), renk, dil, din, cinsel yönelim, göçmenlik, ekonomik düzey ve yerleşim yeri ögesidir.

Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda yayınevlerine ve çocuk kitapları editörlerine, araştırmacılara, erken çocukluk eğitimcilerine ve ailelere sunulan öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Çocuk kitabı editörleri ve yayınevleri yayınlayacakları resimli çocuk kitaplarında ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, evlat edinme, taşınma, yeniden evlenme), renk, dil, din, cinsel yönelim, göçmenlik, ekonomik düzey ve yerleşim yeri öğelerine yer verebilir.

2. Araştırmacılar telif eserlerine ve farklı yayınevlerinin kitaplarına yönelik çalışmalar yürütülebilir, resimli çocuk kitaplarının resimleme, dil ve anlatım unsurlarını araştırabilir.

3. Öğretmenler ve aileler çocuklara okuyacakları resimli çocuk kitaplarını seçerken kitapların kapsayıcı öğeleri içerme durumlarını göz önünde bulundurabilir. Güç durumdaki çocukların engel, mültecilik ve bir gruba ait olma dahil olmak üzere özel ihtiyaçlarına uygun kitaplar seçebilirler.

4.2. Tartışma

Resimli çocuk kitaplarında en çok dış görünüş farklılığına yer verilmesi dış görünüş farklılıklarına dikkat çekilmesini sağlayabilir. Dış görünüş farklılığı ilk fark edilen, ayrımcı tutum ve davranışlara sebep olan özelliklerden biridir. Bu farklılık etnik kökene dayalı olabileceği gibi ekonomik düzeye de bağlı olabilir. Bireyin öncelikle kendisinin fiziksel özelliklerini iyice tanıyıp benimsedikten sonra fiziksel özelliklerin kişiden kişiye farklılık göstereceği bilincini kazanması ve dış görünüşteki çeşitliliğe yönelik eğitim programları düzenlenmesinin gereği bilinmektedir (Topçubaşı, 2016). Çocuk kitaplarında resimlemelerle dış görünüşteki benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilmesi, görünüşteki çeşitliliğin fark ettirilmesi çocukların farklı dış görünüşlere karşı farkındalık kazanarak kabul düzeylerinin artmasını ya da yalnız olmadığı duygusunu hissetmesini sağlayabilir.

Kitaplarda özel gereksinim ögesi, en çok yer verilen ikinci öge olmuştur. Bu durum çocukların özel gereksinimli bireylerle kitaplar yoluyla karşılaşmasını, onları anlamasını, önyargısız bir yaklaşımla kucaklanması ya da özdeşim kurmasını, özel gereksinimliğe dair doğru

bir terminolojiye aşına olmalarını sağlayabilir. Kaymaz (2017), çalışmasında özel gereksinimliğe yönelik resimli çocuk kitaplarının sayısının az olduğunu, seçilen tema ve konuların kısıtlı olduğunu bulmuştur. Aynı çalışmada nitelikli resimli öykü kitapları kullanılarak özel gereksinimliğe yönelik farkındalık çalışmalarının artırılması gereği vurgulanmıştır.

Resimli çocuk kitaplarında yer verilen diğer ögeler yaş, cinsiyet, akran zorbalığı ve ırk ögeleridir. Toplumda yaşayan bireyler yaşlarından dolayı dışlanabilir ya da önyargılara maruz kalabilirler. Erdoğan ve Vatandaş (2020), toplumda yaşlı insanlara ön yargı ve ayrımcılık yapıldığını belirtmiştir. Çocuk kitaplarında yaş ögesinin kalıplaşmış eğilimlerin dışında sunulması, çocukların genellenmiş inançlardan uzak bir tutum edinmesini sağlayabilir. Benzer şekilde cinsiyet ögesine dair kalıp yargılar toplumda adeta kanıksandığı için bir sorun olarak bile görülmeyebilmektedir. Dilek (2014), çalışmasında 19 adet 4-6 yaş grubuna yönelik öykü kitabını incelemiş ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığının çocuk kitaplarında da yaygın olarak var olduğunu bulmuştur. Somer & Değirmenci (2015), resimli çocuk kitaplarını analiz etmiş; kadın ve erkek cinsiyetine ait rollerin geleneksel olarak yansıtıcı olduğunu bulmuştur. Bu bağlamda erken çocukluk eğitiminde toplumsal cinsiyet kavramının resimli çocuk kitaplarının seçiminde göz önünde bulundurulması gereken önemli bir kriter olduğu vurgulanmıştır. Toplumda doktorların, bilim insanlarının genellikle erkek; hemşire, öğretmen ve sekreterlerin genellikle kadın olduğuna dair kalıp yargılar vardır. Hatta bundan dolayı mesleğin adı “bilim insanı” yerine “bilim adamı” şeklinde kalıplaşmıştır. Bu tür kalıp yargılar toplumsal uyumu tehdit edebilir, cinsiyete dayalı ön yargılar oluşturabilir. Çocuklar çocuk kitaplarındaki karakterlerle özdeşlik kurarlar. Cinsiyete yüklenen mesleki özellikler, ev içi roller çocukların ileriki yaşamlarında meslek seçimini etkileyebilir ve toplumdaki rolünü belirleyebilir. Resimli çocuk kitapları cinsiyet ögesini toplumsal ön yargılardan uzak bir bakış açısıyla ele alarak çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin duyarlılık geliştirmesini sağlayabilir.

Çocukların sistematik biçimde gücü kötüye kullanarak yaşlılarını rahatsız etmesi akran zorbalığı olarak adlandırılır. Çocuk kitaplarında zorbalık eylemlerinin görsellerle ve diyaloglarla desteklenmesi zorbalık eylemleri üzerine çocuklarla sohbet edilerek çocukların bu konuda bilinçlenmesini ya da empati kurmasını sağlayabilir. Nitekim Beşer ve Kartal (2020), yaptıkları araştırmada 18 resimli çocuk kitabını incelemiş ve zorbalık türlerinden en çok sözel zorbalığın ardından dolaylı zorbalığın işlendiğini tespit etmişler ve zorbalık eylemlerine karşı farkındalık oluşmasında resimli çocuk kitaplarından yararlanılabileceğini belirtmişlerdir.

İncelenen kitaplarda en az rastlanan öge ırk ögesidir. Bu durumun çocuk kitabı yazarlarının ırk ögesini yeterince ele almamasından kaynaklandığı söylenebilir. Oysa Birleşmiş Milletler'in 2020 yılında yayınladığı Dünya Göç Raporu'na göre son otuz yılda göçmen sayısı %78 oranında artmış ve tüm dünyada uluslararası göçmen sayısı 271 milyon 642 bin 105'e yükselmiştir (United Nations, 2020). 2011 yılı itibari ile iç savaş neticesinde Suriyelilerin başta Türkiye olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerine göç etmesi büyük çoğunluğu çocuk ve gençlerden oluşan okul çağındaki kitlenin ırka dayalı ayrımcılığa maruz kalabileceği riskini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çocuk kitapları yoluyla ırka dayalı ayrımcılıkla mücadele edilmesi gerekmektedir. Nitekim çocuk kitaplarının dil, din, ırk ayrımı gütmeyen çocuklara evrensel değerler kazandırabilmesi ve etik değerlerin gelişimine katkı sağlamasının önemi bilinmektedir (Çatalcalı Soyer, 2009). Cole ve Valentine (2000), 22 resimli çocuk kitabını inceleyerek çok ırklı çocukların resimli kitaplarda tasvir edilmesinin gereğine dikkat çekmiş ve bu kitapların çocuklara çok kültürlülük kavramını öğretmek için öğretmenler ve ebeveynler tarafından kullanılabilmesi sonucuna ulaşmışlardır. Bir başka çalışmada farklılıklara saygı ve farklı kültürler konusunun en az işlenen konulardan olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Işıtan, 2016).

Kitaplarda göç-taşınma, dil, din, yerleşim yeri, ekonomik düzey, cinsel yönelim, ailede yaşanan değişimler (ölüm, boşanma, yeniden evlenme-evlat edinme) gibi ögelere yer verilmediği görülmektedir. Bu tür kitapların sayısının artması gerektiği söylenebilir. Güzelyurt ve Özkan (2017) çalışmalarında erken çocukluk döneminde çocukların aile içinde karşılaşabileceği ölüm, doğum, boşanma, üvey ebeveyn gibi kritik durumlardan oluşan değişimlere çocuk kitaplarında yer verilmesinin, çocuğun kriz durumlarının üstesinden gelmesinde aktif bir rol oynayabileceğini ve boşanma ve ölüm temalarına yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kiefer, Hepler ve Hickman (2007) çocuk gerçekliğini temel alarak çocuk edebiyatı eserlerinin oluşturulması gerektiğini vurgulamışlardır. Boşanma, ölüm gibi konular çocukların erken yaşlarda karşılaşabilecekleri durumlardır. Işıtan (2016) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan resimli çocuk kitaplarında en az işlenen konuları belirlemiş ve ölüm konusunu bunlar arasında saymıştır.

Karakterlere bakıldığında en çok insan ve hayvan karakterine yer verilmiş, hayali karakterler ve cansız varlıklar çok az sayıda kullanılmıştır. Bitkilere ise karakter olarak yer verilmediği belirlenmiştir. Bu durumun çocukların insan ve hayvan karakterlerle daha kolay özdeşim kurmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çocuk kitaplarında karakter çeşitliliğinin önemli bilinmektedir. Bu nedenle bitkilere, hayali kahramanlara ve cansız varlıklara daha çok

yer verilebilir. Resimli çocuk kitaplarında insan ve hayvan karakterler kullanılması özdeşim ve empati kurmak yönünden oldukça önemlidir. Özdeşim kurmak özellikle erken çocukluk döneminde kahramanları rol model almayı sağlar. Çocuklar çocuk edebiyatı ürünleri yoluyla kendini başkasının tasarladığı bir dünyada birinin yerine koyar; böylece özdeşleşir (Aslanyürek, 2007; akt. Karataş, 2014). Gönen vd, (2016) resimli çocuk kitaplarının hayvan karakterlerden oluşmasının çocukların dünyasına yeni ve farklı bir duyarlılığın kapılarını aralayacağını belirtmiştir.

KAYNAKÇA

Andrews, S. E. (1998). Using inclusion literature to promote positive attitudes toward disabilities. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 41 (6). Retrieved December 17, 2003, from Academic Search Premier database.

Beşer, R. ve Kartal, H. (2020). Resimli çocuk kitaplarının zorbalık olgusu açısından çok yönlü olarak incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, Research in Reading & Writing Instruction*, 8(2), 108-123.

Cole, E. M. and Valentine., (2000). D.P. "Multiethnic children portrayed in children's picture books." *Child and Adolescent Social Work Journal*, 17, 4: 305-317.

Çatalcalı-Soyer, A. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 13-27.

Çelik, R. (2017). Adalet, kapsayıcılık ve eğitimde hakkaniyetli fırsat eşitliği. *Fe Dergi*, 17-29.

Dilek, A. (2014). 4-6 Yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleksi analizi. *Journal of Qafqaz University- Philology and Pedagogy*. 2 (1), 94-102.

Eğitimde Reform Girişimi (ERG) (2016). (2020, 12 Nisan). *Türkiye’de Kapsayıcı Eğitimi Yaygınlaştırmak İçin Politika Önerileri*. www.egitimreformugirisimi.org/wpcontent/uploads/2017/03/ERGMKapsayiciEgitimPolitikaOnerileri.pdf

Erdoğan, M. ve Vatandaş, C. (2020). Bireysel ve toplumsal dışlanma pratiği: Önyargı ve ayrımcılık. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 474-485.

Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H. Kehci, A. Ulutaş, Z. ve Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education)* 31(4): 724-735.

Güzelyurt, T. ve Özkan, Ö. (2018). Ailede yaşanan değişimler: Çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*,1(1),1-19.

Hollander, S. A. (2004). Inclusion literature: Ideas for teachers and teacher educators, *Electronic Journal for Inclusive Education*, 1 (8).

Işıtan, S. (2016). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (4) 471-492.

İra, N. ve Gör, D. (2018). Eğitim fakültesi öğretim üyelerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling* 7(2), 29-38.

Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında “karakter” kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, (60-79).

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1) 62-80.

Kaymaz, Ç. (2017). Özel gereksinimliliği içeren Türkçe ve çeviri resimli çocuk kitaplarının incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Kiefer, B. Z., Hepler, S. and Hickman, J. (2007). *Charlotte Huck's children's literature*. The Mc Graw-Hill Companies.

Kitterman, J. F. (2002). Children's books and special needs students. *The Reading Teacher*, 56 (3), 236-239.

Meijer, J.W. (2003). (2021, 20 Şubat). Inclusive education and classroom practice summary report. European Agency for Development in Special Needs Education. www.european-agency.org/sites/default/files/inclusive-education-and-classroom-practices_iecp-en.pdf

Miles, M. B. and Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi*. S. Akbaba & A. Ersoy (Çev. Ed.), (2. Baskıdan Çeviri, 1. Baskı) (50-89). Pegem Akademi Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Kapsayıcı eğitim projesi*. <http://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679>

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). *Eğitimde birlikteyiz: Engelli çocuklar için kapsayıcı eğitim projesi*. <http://www.egitimdebirlikteyiz.org/>

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Standart eğitim programları*. <http://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/>

Özyer, N. (2015). Ülkemizde çeviri çocuk edebiyatının sorunları. <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/362.pdf>

Rohner, J. and Rosberg, M. (2003). Children with special needs: An update. Book Links.

Somer, B. ve Değirmenci, G. Y. (2015). Resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet kavramı açısından incelenmesi. <https://ejercongress.org/pdf/bildiri.pdf>

Stubbs, S. (2008). Inclusive education where there are few resources. Atlas Alliance.

Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Dağıstan-Yalçınkaya G., Kart, M. ve Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında Türkiye’de temel eğitim programlarında çok kültürlülüğün izleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 177-197.

Taneri, P. O. (2019). Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim. Pegem Akademi.

Topcubaşı, T. (2016). Farklılıklara saygı eğitiminde öğrenme ortamının düzenlenmesi ve öğrencilerle yürütülebilecek etkinlikler. *International Journal Of Eurasian Education and Cultur*, 1, (33-45).

Türk Dil Kurumu. (2020). *Kapsayıcı*.

United Nations. (2020). World Migration Report, 2020 <https://archive.is/FAXXA>, Erişim tarihi: 21.02.2021.

United Nations Development Programme. (UNDP) (2016). The sustainable development goals are coming to life. www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/sustainable-development-goals/the-sustainable-development-goals-are-coming-to-life.html

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (UNESCO) (2009). Defining an inclusive education agenda: Reflections around the 48th session of the international conference on education. UNESCO International Bureau of Education.

US Department of Education (2021). No child left behind act is working. <https://www2.ed.gov/nclb/overview/importance/nclbworking.html>

Winsor, P. J. T. (1998). Talking-Point: Books about children with learning disabilities. *Teaching Exceptional Children*, 30, 34-35.

İncelenen Resimli Çocuk Kitaplarının Listesi

No:	Kitap Adı	Yazar	Resimleyen	Yayınevi	Sayfa Sayısı	İçerdiği Kapsayıcı Eğitim Ögesi
1	Mutlu Su Aygırı	Richard Edwards	Carol Liddiment	İş Bankası	32	Dış görünüş farklılığı
2	Değnek Adam	Julia Donaldson	Axel Scheffler	İş Bankası	32	Dış görünüş farklılığı
3	Tuhaf Bir Gün	Rebecca Cobb	Rebecca Cobb	İş Bankası	32	Dış görünüş farklılığı
4	Kağıt Bebekler	Julia Donaldson	Rebecca Cobb	İş Bankası	31	Dış görünüş farklılığı
5	Kimin Yuvası	Rebecca Cobb	Rebecca Cobb	İş Bankası	32	Öge yok
6	Büyüdüğüm Zaman	Melanie Joyce	Lizzie Walkley	İş Bankası	24	Cinsiyet
7	Canım Dedeciğim	Melanie Joyce	Lizzie Walkley	İş Bankası	24	Öge yok
8	Çatı Katı Partisi	Melanie Joyce	David Creighton-Pester	İş Bankası	24	Öge yok
9	Utangaç Ayı Monti	Duncan Beedie	Duncan Beedie	İş Bankası	40	Dış görünüş farklılığı
10	Pufi'nin Büyük Macerası	Jo De Ruiter	Jo De Ruiter	İş Bankası	24	Öge yok
11	Canım Nineciğim	Melanie Joyce	Lizzie Walkley	İş Bankası	24	Öge yok
12	Tatlı Ayı Tonti	Dee Hunt	Diane Le Feyer	İş Bankası	25	Öge yok
13	İyi Yürekli Dev Memo	Julia Donaldson	Axel Scheffler	İş Bankası	32	Dış görünüş farklılığı
14	Kısa Kulaklı Tavşancık	Julia Lui	Leo Tang	Yapı Kredi	36	Dış görünüş farklılığı
15	Pembe Karga	Helga Bansch	Helga Bansch	Yapı Kredi	28	Dış görünüş farklılığı
16	Mantova'nın Cüceleri	Gianni Rodari	Margherita Micheli	Yapı Kredi	28	Özel gereksinim
17	Sara'ya Fındık Yok	Sylvie Louis	Romi Caron	Yapı Kredi	28	Özel gereksinim
18	Balıkçı Osman	Anne Hofmann	Anne Hoffman	Yapı Kredi	32	Öge yok
19	Gidiyorum	Mathieu Maudet	Mathieu Maudet	Yapı Kredi	26	Öge yok

20	Güneşin Doğmak İstemediği Gün	Mirjam Enzerink	Peter- Paula Rauwerda	Yapı Kredi	28	Öge yok
21	Canım Arkadaşım	Kerstin Schoene	Kertsin Schoene	Yapı Kredi	28	Öge yok
22	Nefise Nine	Tagrid en-Neccar	Maya Fedavi	Yapı Kredi	32	Öge yok
23	Beni Rahat Bırak	Veronique Renting	Monique Renting	Yapı Kredi	28	Akran Zorbalığı
24	Zoe Zor Öğreniyor	Marie- Calude Fortin	Lou Beachesne	Yapı Kredi	28	Özel gereksinim
25	Bekçi Amos'un Hastalandığı Gün	Philip C. Stead	Erin E. Stead	Yapı Kredi Yayınları	36	Öge yok
26	İyi Kalpli Küçük Tavşan	Michael Escoffier	Elenore Thuillier	Yapı Kredi Yayınları	28	Dış görünüş farklılığı
27	Sevgi Canavarı	Rachel Bright	Rachel Bright	1001 Çiçek	32	Dış görünüş farklılığı
28	Tavşan ve Kaplumbağa	Julia Donalds	Binny Talib	1001 Çiçek	20	Öge yok
29	Hayat Kurtaran Çizmeli Kedi	Alexandre Jardin	Herve Le Goff	1001 Çiçek	32	Öge yok
30	Utangaç Momo	Beth Bracken	Jennifer Bell	1001 Çiçek	32	Dış görünüş farklılığı
31	Dost Mu Düşman Mı?	Christine Beigel	Remi Saillard	1001 Çiçek	20	Dış görünüş farklılığı
32	Arkadaşlarla Birlikte Güzel	Nathaniel Eckstrom	Nathaniel Eckstrom	1001 Çiçek	24	Öge yok
33	Kırmızı Başlıklı Küçük Kız	Terasa Heapy	Sue Heap	1001 Çiçek	32	Dış görünüş farklılığı
34	Çiko Zorbalıkla Baş Ediyor	Beth Bracken	Jennifer A. Bell	1001 Çiçek	32	Akran zorbalığı
35	O Elmayı Yeme Pamuk Prenses	Alexandre Jardin	Herve Le Goff	1001 Çiçek	32	Yaş
36	Şaşı Bakan Gergedan	Christine Beigel	Herve Le Goff	1001 Çiçek	22	Özel gereksinim
37	Senin Gibi	Jan Fearnley	Jan Fearnley	1001 Çiçek	32	Dış görünüş farklılığı
38	Küçük Kaçak Yolcu	Vicki Bennett	Tull Suwannakit	1001 Çiçek	32	İrk
39	Babacığa Öpücükler	Frances Watts	David Legge	1001 Çiçek	24	Öge yok